

K dotazům pro poradů ODK MV s tajemníky obecních úřadů obcí s rozšířenou působností

K dotazu č. 2

V obecné rovině se lze k této problematice pouze obtížně vyjádřit, neboť není jasné, v čem má rozdílný přístup ministerstev dle názoru tazatele spočívat.

Ministerstvo vnitra k problematice systémové podjatosti zveřejnilo na svých stránkách metodickou pomůcku: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-rad-metodicke-pomucky-ke-spravnimu-radu-metodicke-pomucky-ke-spravnimu-radu.aspx>.

V minulosti se Ministerstvo vnitra na podnět Ministerstva dopravy zabývalo posouzením systémové podjatosti Ministerstvem pro místní rozvoj v konkrétní věci. Své stanovisko k obecnému způsobu posuzování námítky podjatosti po přijetí novely správního řádu č. 176/2018 Sb. tehdy zaslalo jak Ministerstvu dopravy (tazateli), tak na vědomí Ministerstvu pro místní rozvoj – viz příloha 2. V tomto stanovisku popsany přístup k posuzování systémové podjatosti je nadále platný.

K tomu je třeba doplnit, že Ministerstvo vnitra sice plní koordinační úlohu v oblasti správního řízení, není však ani při výkladu správního řádu nadřízeným správním orgánem vůči ostatním ministerstvům. Ministerstvo vnitra tak sice může metodicky působit na ostatní ministerstva (tak, jako se o to pokusilo v popsaném případě), nicméně pokud se některé ministerstvo s (nezávazným) právním názorem Ministerstva vnitra neztotožní (samozřejmě s rizikem, že jeho rozhodnutí nemusí obstát při případném soudním přezkumu), nemá Ministerstvo vnitra právní nástroje k tomu, jak donutit jiné ministerstvo k respektování svého názoru.

K dotazu č. 3

Dotaz zjevně směřuje k legislativním návrhům vlády předloženým do parlamentu pod číslu sněmovních tisků 378 až 380, které obsahují novelu Ústavy, návrh zákona o správě voleb a návrh změnového zákona. Jedním z nejzmiňovanějších novinek v tomto souboru návrhů, který lze označit za reformu správy voleb, je zavedení jednodenního hlasování, a to v pátek od 7 do 22h.

Hlavním důvodem pro zavedení jednodenního hlasování je zjednodušení administrace voleb a zrychlení jejich průběhu. Dále odpadne nutnost zajistit ochranu a bezpečné uchování volebních schránek a volební dokumentace mezi dny voleb, čímž dojde i k zamezení pochybností o neoprávněné manipulaci s hlasovacími lístky mezi prvním a druhým dnem hlasování. Zároveň se sníží nároky na organizaci voleb, zejména pokud jde o pronájem a blokaci prostor využívaných jako volební místnosti, a na zajištění veřejného pořádku v okolí volebních místností. Jeden volební den může přilákat i více zájemců o činnost v okrskových volebních komisích, byť samozřejmě celodenní dohled nad hlasováním a následné noční sčítání hlasů pro ně bude (zejména v případě komunálních voleb) nepochybně náročné.

Pokud jde o sčítání hlasů v podmínkách jednodenního hlasování, bývá nejčastěji zmiňována jako limitující činitel únava členů okrskové volební komise. Neplánuje se však, že by činnost okrskové volební komise byla přerušena a zjišťování výsledků voleb bylo zahájeno až následující den. Takový postup by negoval jeden z benefitů zavedení jednodenních voleb (viz výše). V této souvislosti je však třeba připomenout, že noční sčítání hlasů po celodenním hlasování probíhá v reprezentativní podobě již v současnosti při nových, opakovaných a dodatečných volbách do zastupitelstva obce, které se podle stávající právní úpravy konají v jednom volebním dni, a to v sobotu od 7 do 22 hodin (takových voleb probíhá v České republice desítky ročně, např. 25. března 2023 budou jednodenní nové volby do zastupitelstev obcí probíhat ve 33 obcích, ve kterých poklesl počet členů zastupitelstva pod zákonnou hranici). Rovněž na Slovensku probíhá jednodenní hlasování ve stejném rozsahu, jak je navrhováno v zákonu o správě voleb. V praxi nebyly při výše uvedeném jednodenním hlasování zaznamenány negativní dopady na průběh a kvalitu sčítání hlasů.

Ministerstvo vnitra si je vědomo toho, že obsazování okrskových volebních komisí patří k nejnáročnějším úkolům starostů/obecních úřadů/tajemníků. Máme za to, že změna může nalákat i nové zájemce o činnost člena okrskové volební komise, neboť činnost bude „vyřešena na jeden zátaž“ a při většině voleb bude většina komisí hotova se zjišťováním výsledků voleb během noci a nebude mít zásadněji narušenu většinu víkendu. Ministerstvo vnitra se v rámci možností snažilo též zatraktivnit členství v okrskové volební komisi po stránce finančního ohodnocení (je třeba si uvědomit, že ne ve všech státech EU je činnost oceněna i finanční odměnou). Před volbou prezidenta republiky 2023 se podařilo prosadit, aby zvláštní odměna člena okrskové volební komise nepodléhala zdanění a odvodům. Snahou je také vytvářet nové metodické materiály, které by činnost komise srozumitelně popsaly a napomáhaly tak ke správnému fungování okrskové volební komise. ČSÚ ve spolupráci s MV vytvořilo např. nové metodické videopořady pro jednotlivé druhy voleb. V případě schválení nové právní úpravy bude metodická role MV i ČSÚ též významná. Lze navíc očekávat, že při dalším projednávání návrhu zákona o správě voleb v Parlamentu budou zvažovány další možnosti, které by členům okrskových volebních komisí jejich činnost v rámci jednodenního hlasování ulehčily.

K dotazu č. 8

Nečinnost úřadu může zakládat odpovědnost za škodu způsobenou nezákonným úředním postupem ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). V případě, že jde o škodu způsobenou při výkonu přenesené působnosti územním samosprávným celkem, odpovídá za ni stát objektivně a absolutně (tzn., že této odpovědnosti se nelze zprostit). Po územním samosprávném celku by mohl stát požadovat regresní náhradu (případně následně tento územní samosprávný celek po jednotlivých úředních osobách) pouze tehdy, byla-li škoda způsobena zaviněným porušením právní povinnosti.

Trestní odpovědnost územních samosprávných celků nepřichází v úvahu s ohledem na § 6 odst. 1 písm. b) zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: *(1) Podle tohoto zákona nejsou trestně odpovědné (...) b) územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci.*

Ve vztahu ke konkrétním úředním osobám by přicházel v úvahu postih za trestný čin maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti – viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 2013, č. j. 8 Tz 97/2012-23: *Zmařením důležitého úkolu ve smyslu § 330 odst. 1 tr. zákoníku se rozumí také porušení povinnosti oprávněné úřední osoby projednat správní delikt a rozhodnout o něm v zákonné prekluzivní lhůtě. Proto v případě, že oprávněná úřední osoba způsobí svou nečinností zánik správní odpovědnosti konkrétních osob za takový delikt, lze vůči ní vyvodit trestní odpovědnost za trestný čin maření úkolu úřední osoby z nedbalosti podle § 330 tr. zákoníku .* V konkrétním případě by se však opět muselo prokázat, že ze strany úřední osoby se jednalo o zaviněné jednání.